Stefana Okrzei

Dzielnice: Praga Północ
Osiedla: Stara Praga
Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych
Rok utworzenia nazwy: 1928

Opis

Stefan Aleksander Okrzeja (1886-1905) - działacz socjalistyczny i niepodległościowy, z zawodu robotnik. Pochodził ze wsi Dembe, jako małe dziecko zamieszkał wraz z liczną rodziną (siedmioro rodzeństwa) na warszawskiej Pradze przy ówczesnej ul. Wałowej 30. Wybitnie uzdolniony plastycznie ukończył zaledwie dwuklasową szkołę miejską, po czym zaczął pracę w firmie "Labor" (malował kwiaty na naczyniach emaliowanych) a po konflikcie z przełożonymi podjął pracę ślusarza w fabryce naczyń emaliowanych "Wulkan" - obie firmy mieściły się na Pradze. Do PPS-u wstąpił jako osiemnastolatek - po demonstracji w obronie aresztowanego Marcina Kasprzaka - zachęcony przez nauczycieli z kół edukacyjnych, na zajęcia których uczęszczał. Włączył się w działalność Kół Bojowych Samoobrony Robotniczej, specjalizujących się m.in. w rozklejaniu odezw i kolportażu "bibuły". 26 III 1905 roku dowodził atakiem bombowym na VII cyrkuł policji z siedzibą przy ul. Wileńskiej 9 na Pradze. Ranny i ogłuszony uciekł do pobliskiej bramy, gdzie śmiertelnie ranił ścigającego go policjanta. Schwytany i pobity do nieprzytomności został osadzony w X Pawilonie Cytadeli, po procesie skazany na karę śmierci, którą wykonano 21 VII na stokach Cytadeli. Była to pierwsza od stracenia "proletariatczyków" w 1886 roku publiczna egzekucja. Pochowany ukradkiem, w miejscu do dziś nieznanym.
Upamiętnienia:
ul. Ogrodowa 39/41 - granitowa tablica z brązowymi ozdobami na froncie budynku (odsłonięcie pod koniec lat 50-tych XX w. - rekonstrukcja tablicy z 28 V 1933).
Brama Straceń Cytadeli Warszawskiej - wymieniony na granitowej tablicy.

Do 1950 roku był patronem dzisiejszej ul. Darłowskiej, do 1954.04.12 ulic: Flagowej, Garncarskiej, Mistrzowskiej i Turniejowej a do 1960.10.14. ul. Franciszka Ilskiego.

Ciekawostki

Powstała z drogi narolnej, idącej od Wisły do Traktu Ząbkowskiego. Stanowiła granicę jurydyki

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl

Skaryszew od Pragi. Od 1775 nosiła nazwę Brukowana, ponieważ jako jedna z nielicznych na Pradze była wybrukowana. Poza tym w tym okresie była to jedna z głównych ulic. Pod koniec XIX w. zabudowana kamienicami. Przed wojna ulica słynęła z handlu opałem i ślusarstwa. W 1944-6 stanowiła dojazd do mostu wysokowodnego. W 1949 otrzymała dzisiejszą nazwę

Stan obecny:
Nr 1a: Wieżowiec Dembudu, zwany Termometrem. Najwyższy budynek Starej Pragi, powstał w latach 90 XX w. wg proj. Bołtucia.
Nr 23: Apartamentowiec Symfonia. Powstał na pocz. XXI w., architekci, pracownia Juvenes, włączyli w projekt resztki młyna parowego Rubinsteina z końca XIX w.
~ Kościół św. Stanisława na Skaryszewie. Pierwsza świątynia powstała w 1643, jednak potop szwedzki ją zniszczył. Po odbudowie, w 1681 kościół uzyskał status parafialnego. W latach 1773-94 proboszczem tu był Franciszek Bohomolec. Przez pewien czas stała tu figura MB Kamionkowska, wcześniej w kościele przy Skaryszewskiej, później w kościele MB Loretańskiej. W czasach napoleońskich kościół rozebrano. Figurę i ambonę przeniesiono do kościoła MB Loretańskiej, zniwelowano cmentarz, plebanię, szkołę parafialną, szpital. Rozebrano również dzwonnicę.
Krzyż. Ma prawdopodobnie związek ze zbiorową mogiłą z 1794 lub ofiar cholery, znalezioną w latach 30 XX w czasie powiększania jatek praskich.

Nr 24: blok mieszkalny. Powstał około 2009 roku, posiada siedem pięter i podziemny garaż.
~ Kamienica. Powstała około 1910 roku. Zniszczona podczas okupacji hitlerowskiej.

Nr 26: Kamienica Massalskich znana również jako Dom Pod Sowami (Drugi adres Jagiellońska 13). Powstała w 1906 (1912) roku dla księcia Witolda Massalskiego (inżyniera kolejowego, absolwenta politechniki w Petersburgu, pracownika Dyrekcji Kolei) prawdopodobnie wg proj. Henryka Stifelmana i Stanisława Weissa (niektórzy historycy projekt przypisują bratu właściciela - Bronisławowi Massalskiemu). Właściciel nigdy tu nie mieszkał (zajmował ładne mieszkanie przy ul. Lwowskiej 13), kamienica była czynszowa i miała przynosić zysk. Na szczycie postawione są dwie figury sów (w 2009 roku zdjęte do renowacji i zastapione przez dwa srebrne balony w takim właśnie kształcie). Pierwotnie na elewacji znajdowały się równiez medaliony w kształcie nietoperzy i płaskorzeźby gryfów (z klinkieru w różnych kolorach), co powodowało, ze zaliczano ją do najpiększniejszych w tej części Warszawy. W okresie międzywojennym istniała tu restauracja Kronenberga. Nazywała się "U Abrama", ale młodzi narodowcy niszczyli mu ten szyld. Zmienił więc Abram imię na Adolf i wywiesił nowy szyld „U Adolfa dokładnie w dniu, kiedy Hitler doszedł do władzy. W czasie okupacji interes przejął Apolinary Lewicki i nazwał go Bar Rekord. Po wojnie kamienicę przejął Skarb Państwa, gdyz spadkobiercy - Kazimierz Massalski oraz jego siostra Jadwiga - nie byli w stanie spłacić naliczonego podatku od wzbogacenia. W 2005 znaleziono na budynku tabliczkę z okresu zaborów z napisem Moskiewska 29, po polsku i rosyjsku. Tablicę ma Muzeum Warszawy. W tym samym roku budynek został wpisany do Rejestru Zabytków.
Fabryka WULKAN. Produkowała wyroby metalowe, sztancowane i emaliowane. Podczas I wojny stała bardzo wysoko na giełdzie, ale po odcięciu rynku rosyjskiego w latach 20 podupadła i w 1924 rozpoczęto wyprzedaži wynajem terenów. Jednak w czasie okupacji działała jako Warschauer Gesellschaft der Metall-u. Emalienwarenfabrik. Jeszcze po wyzwoleniu produkowała swoje wyroby, na mniejszą już skalę.

Nr 30: kamienica. Przedwojenna, trzypiętrowa. W podwórzu kapliczka.
Nr 32: Wileńska Galeria Sztuki Znad Willi. Od 2004 można tu nabyć wyroby kultury litewskiej.
Nr 35: Galeria Sztuki Współczesnej PRASKA. Działa od 1978.

Data nadania nazwy: 1928.05.14.
Podczas okupacji hitlerowskiej i krótko po wyzwoleniu (do 1949.03.26) nazywała się Brukowa. W

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl

1997 roku próbowano zamienić jej patrona na kardynała Aleksandra Kakowskiego, jednak plany te nie zostały zrealizowane.

Wszelkie prawa zastrzeżone. www.iutm.pl